

Didžiausias interesas – būti visuomenininku

Algirdas Jaruševičius „laisvas laikraštis“

Dar visiškai neseniai galima buvo sutikti Algirdą Jaruševičių besikubantį į Lazdynų bendruomenės, Pramoninkų konfederacijos susirinkimus ar Seimo konferencijas. Jo aiškiai išsakyta pozicija aplinkosaugos, energetikos klausimais nedažnai patikdavo valdininkams ar kai kuriems politikams. Tačiau tiesus ir aiškus žodis ir nepalaužiama valia priversdavo daugelį išklaudyti ir nepasitenkinimą išreikšti tik patyliukais. Būdamas verslininkas ir profesionalus energetikas, jis nesureikšmino savo galimybių, o visada noriai dalindavosi savo žiniomis su visuomenininkais, politikais ar kitais specialistais.

Prieš „Leo LT“ aferą

Nors Algirdas Jaruševičius 2015 m. vasario 14 d. mus paliko po sunkios ligos, jo griežtas ir svarus balsas dar tebeskamba Seimo komitetuose ir konferencijų salėse, dar tebematome susikaupusį bendruomenių susirinkimuose sprendžiant aplinkosaugos problemas. Nenuolaidžiaudamas net aukšto rango pareigūnams, visada tvirtai laikėsi savo pozicijos, neįgyvendinti plėtros planų, kurie gali didinti užterštumą ir įtakoti žmonių sveikatą. Nors, energetikos klausimuose A. Jaruševičius plaukiojo kaip žuvis vandenyje, žinojo kas ir kaip mąsto, visada aukščiau tikslų laikė žmogaus galimybę gyventi švarioje aplinkoje.

Algirdas Jaruševičius būdamas Lazdynų bendruomenės tarybos narys, Lietuvos pramoninkų konfederacijos prezidiumo narys, Nacionalinės elektros tinklų valdytojų asociacijos prezidentas savo visuomeninę veiklą pradėjo visuomenei aiškindamas brangiai kainuojančios avantiūros įkuriant Leo LT. Ši afera liūdnai pagarsėjo, kai 2007 m. Vilniaus prekybos grupei Maxima priklausanti kompanija NDX Energija kartu su valstybine įmone įsteigė akcinę bendrovę „Leo LT“. Algirdas Jaruševičius griežtai pasisakė prieš tokią sąjungą, nurodydamas, kad „NDX energija“, būdama Vakarų skirstomųjų tinklų (VST) savininke per tris metus jau ir taip visiškai nualino įmonės materialųjį turtą. Kaip pažymi A. Jaruševičius, 2013-03-26 „Elektrinė migla. Laikas išsklaidyti“, kriminalinės korupcijos požymiai Lietuvos energetikoje itin suvešėjo nuo įvykių, kuriuos visuomenė ir specialistai įvardino kaip LEO LT – „NDX energija“ aferą. Tuomet, įvairiais paskaičiavimais, valstybei apytikriai buvo padaryta už 2 milijardus litų žala, o A. Kubiliaus vyriausybė kriminalinio šleifo grupotei išmokėjo 680 milijonų litų.“

Neskubėkime statyti atominės

Savo nuomonę A. Jaruševičius turėjo ir nevengė jos viešai išsakyti dėl Visagine planuojamos atominės elektrinės statybos. Seimo konferencijoje skaitytame pranešime „Atominė elektrinė ir (ar) energetinė nepriklausomybė“ jis pabrėždavo, kad Lietuvai elektrą generuojančių šaltinių pakanka ir senos konstrukcijos AE statyti nereikėtų, nes Lietuva yra pajėgi pagaminti daugiau, nei du kartus daugiau elektros energijos negu jai reikia. Gal todėl dabar naikinami Lietuvos elektrinės (LE) gamybiniai pajėgumai? Juk taip būtų atvertas kelias vėl statyti VAE. A.Kubiliaus vyriausybės pradėtas LE griovimas, pernai išardžius 3 ir 4 Energijos generavimo blokus bendru 600 MW pajėgumu, šiomet tęsiamas planuojant skubos tvarka sunaikinti ilgiausiai galinčius dirbti 1 ir 2 Energijos generavimo blokus bendru 300 MW pajėgumu. A.Jaruševičius sakydavo, kad nors šiuo metu pirkti energiją iš esamos Elektros biržos arba importuoti iš kitų šalių yra apytikriai 30 proc. pigiau, nei šią energiją gaminti naudojant gamtines dujas, tačiau pastačius Suskystintų dujų terminalą atpigusios dujos sumažins ir Lietuvoje gaminamos elektros savikainą, o dar didesnę tiekimo patikimumą suteiks baigiama tiesti elektros kabelinė linija su Skandinavijos šalimis. Jis perspėdavo, kad pateikiant projektą kalbėti tik apie 1kWh savikainos sumažėjimą yra nerealu, nes nei AE

sąmatinės vertės dalyje, nei 1kWh savikainoje nebuvo įtrauktas radioaktyvių atliekų saugojimas. Pagal A. Jaruševičių, skaičiuojant energijos savikainą neįtraukti šių išlaidų, yra itin neteisinga, o pateikti VAE projektą kaip pelningą, komercinį - nerealu. A. Jaruševičius nebijojo viešai sakyti, kad politikų siekimas neišardomomis sutartimis įteisinti AE statybą yra ne kas kita, kaip dar viena Leo LT, NDX energija“ afera. Jo nuomone, ne VAE priešininkai atstovauja Rusijos ir „Gazprom“ interesus, o VAE statybos šalininkai. Tai jų pastangos yra Lietuvos energetiką ilgam susieti su Rusija. Jo žodžius patvirtino iškart sustabdyti atominių elektrinių statybos darbai Karaliaučiuje ir Baltarusijoje po to, kai Tauta referendumu nebeleido statyti VAE.

Nebaigta kova prieš atliekų deginimo gamyklą

Nuo 2008 m prasidėjus svarstymams ar reikia prie Gariūnų, Jočionių g. 13, statyti regioninę atliekų deginimo gamyklą, Lazdynų bendruomenė kartu su Lietuvos žaliųjų judėjimu aktyviai siekė sustabdyti stabdyti planavimo procesą. Algirdas Jaruševičius, susirūpinęs dėl planuojamos itin didelio galingumo įmonės statybos, gana greitai susirado reikiamus pagalbininkus ir įsijungė į pasipriešinimo judėjimą. Tuo tikslu, buvo suburtos bendruomenės ir įkurtas Vilniaus regiono gyventojų bendruomenių aplinkos komitetas. Kartu su bendruomenių atstovais buvo atidžiai sekamas įmonės planavimo procesas ir raštu bei žodžiu nurodomos procese padarytos klaidos. Iš Cowi Baltic buvo pareikalauta naujai atlikti poveikio aplinkai vertinimą, įvertinant Lazdynų ir kituose artimiausiuose miesto rajonuose jau esamą taršą. Regioninis aplinkos apsaugos departamentas dėl visuomenės pareikštų pastabų, reikalavimų, 2010 m. sustabdė atliekų deginimo gamyklos statybos procesą, nurodydamas PAV atlikti iš naujo. Vėliau, po poros metų, atliekų deginimo gamyklos vėjus prasidėjo iš naujo, pradėdant nuo atliekų rūšiavimo ir apdorojimo gamyklos statybos. Nors ir vėl A. Jaruševičiaus ir Lazdynų bendruomenės pastangomis buvo teisme priimtas sprendimas dėl atliekų rūšiavimo ir apdorojimo gamyklai privalomo PAV atlikimo. Tačiau nepaisant visų pastangų Aplinkos apsaugos agentūra ir vėl išdavė išvadą, kad atliekų rūšiavimo ir apdorojimo gamyklai poveikio aplinkai vertinimo nereikia.

Algirdas Jaruševičius, pasitelkęs Lazdynų bendruomenę, aplinkosauginės organizacijas dėjo daug pastangų dėl medicininių atliekų „Senovė“ sustabdymo. Prie Gariūnų esančioje teritorijoje didelę taršą skleidė jau esama šiluminė elektrinė ir UAB „Vilniaus vandenys“ nuotekų dumblo aikštelė. Tačiau aplinkinių rajonų gyventojus itin papiktino medicininių atliekų deginimo gamykla, kai įmonės administracija atjungusi filtrus, taršą leido į aplinką. Po ilgų aiškinimosi tiek Seime, tiek žiniasklaidoje ir institucijose, A. Jaruševičius pasiekė, kad ši įmonė būtų pastatyta. Prie jo nuopelnų galima įrašyti ir pagreitintą Vilniaus vandens dumblo apdorojimo įrenginių įrengimą.

Dar daug būtų galima vardinti Algirdo Jaruševičiaus visuomenei atliktus konkrečius darbus. Ir nors šie darbai niekada nebuvo ir, ko gero, nebus deramai įvertinti valstybės institucijų, jis paliko savo nenuginčijamą indėlį į aplinkosaugą ir valstybės energetinį vystymąsi.

Prisimenant Algirdą Jaruševičių

Janinos Gadliauskienės prisiminimai: Mane Algirdas susirado kaip Lietuvos žaliųjų judėjimo atstovę. Jau iš karto žinojau, kad šis žmogus iš manęs pasiims reikalingą informaciją, ryšius ir veiks savarankiškai. Taip ir buvo, kai paskubomis įkūrė bendruomenių aplinkosauginį komitetą ir subūrė Lazdynų bendruomenę, vienu metu pradėjo kovoti prieš atliekų deginimo gamyklą, UAB „Vilniaus vandenys“ nuotekų dumblo aikštelės skleidžiamą smarvę ir prieš medicininių atliekų deginimo gamyklą „Senovė“. Tuomet tiek žiniasklaidoje, tiek pasitarimuose ar spaudos konferencijose Algirdas visada buvo priešakinėse linijose.

Žinant jo kompetenciją energetikos klausimais, žiniomis verslo srityje, mane žavėjo jo mokėjimas įsiklausyti, išgirsti ir atsirinkti tai kas, jo manymu, buvo racionalu. Algirdas aptariamais klausimais visada turėjo aiškią nuomonę. Gal todėl niekada niekas nedrįsdavo jos pakeisti. Tačiau kalbant dažnai jo balse pasigirdavo labai didelis apgailėstavimas, kad politikams užleidus pozicijas verslo struktūroms, nebelieka viso apimančio valstybinio mąstymo. Politikų ir verslininkų siekis bet kokiomis sąlygomis siekti tik naudos sau ar savo

monopolinėms struktūroms, Algirdui buvo itin skausmingas ir šis supratimas nepaliko jo iki mirties. Galima manyti, kad tokia Algirdo pozicija daugeliui nebuvo priimtina. Tačiau kaip ne vienas Lietuvos šviesuolis eidamas prieš srovę, jis pelnė paprastų žmonių, specialistų, visuomenininkų meilę ir pagarbą. Tegul tai ir bus didžiausias apdovanojimas, paminklas jam įgyvendinus savo gyvenimo užduotį.

Ričardo Garuolio prisiminimai: Algirdą Jaruševičių pirmą kartą sutikau Centro partijos Vilniaus būstinėje, kurioje tautininkai susitiko su centristų ir tada dar nepriklausomos Lietuvos socialdemokratų sąjungos atstovais. Jis karštai, bet argumentuotai įtikinėjo stabdyti Visagino AE statybą. Po to surengiau tuo klausimu A.Jaruševičiaus ir Seimo nario Gintaro Songailos, kurio padėjėju tuomet dirbau, susitikimą. Taip prasidėjo mūsų našus bendradarbiavimas. Ėmus kelti VAE statybos klausimą Seime, net paprastai drąsiai prieš korupciją kovojantys seimūnai siūlė negaišti laiko, nes, anot jų, šis projektas toks korupcinis, kad „pinigų užteks visiems nupirkti“. Tačiau Algirdas visada drąsino ir siūlė visokeriopą pagalbą. Taip Seime įvyko dvi konferencijos VAE klausimu, kuriuose dalyvavo aukščiausio lygio energetikai ir ekonomistai. Pateikti jose argumentai ir faktai padėjo daliai Seimo narių apsispręsti ir balsuoti už referendumą dėl VAE statybos. Jis aktyviai padėjo rengti mitingą prie Prezidentūros prieš VAE statybą ir jame pats kalbėjo. Algirdo siūlymu G.Songaila dar Seime surengė konferenciją šildymo kainų mažinimo būdams aptarti, kurioje dalyvavo nepriklausomų nuo „Rubikono“ energetikos ekspertai ir namų bendrijų pirmininkai.

Algirdas Jaruševičius buvo retas šiais laikais verslininkas – pilietis, matantis daugiau negu vien savo verslą. Jis aktyviai dalyvavo Kęstučio Čilinsko vadovaujame pilietiniame judėjime. Pats Algirdas kukliai aiškino, kad dalyvauja visuomeninėje veikloje, nes tai yra ir jo interesas, juk jis pats yra visuomenės dalis. Būdamas aukštos klasės energetikas jis savo žiniomis padėdavo ir nukreipdavo visuomenininkus ir politikus teisinga kryptimi, atskleisdamas dažnai tik specialistams suprantamas įvairių grupuočių nusikalstamas „schemas“. Tai, kad VAE statybos nebuvo pradėtos, yra didelis Algirdo Jaruševičiaus nuopelnas. Lietuva neteko didelio patrioto, piliečio iš didžiosios raidės ir nepaprastai šilto bei kuklaus žmogaus.